

HAVANK

DEURWAARDERS DELIRIUM

Over het boek

Niet minder origineel dan de titel van dit Schaduw-verhaal is de inhoud: een aaneenschakeling van geestige vondsten, opgedist in die met woordspelingen doorspekte taal, die Havanks onvervreemdbaar eigendom is.

Het werk van wijlen Havank wordt met de regelmaat van een klok herdrukt en geen lezer zal dan ook hiaten in zijn Schaduw-verzameling hoeven aan te wijzen. In zijn eerste boeken sloot Havank zich nog angstvallig aan bij de toen heersende 'orthodoxe' traditie – gevestigd door Edgar Wallace en door een pionier als Ivans – maar in zijn latere romans kreeg de humor van zijn persoonlijke taalgebruik hoe langer hoe meer de overhand. Na Havanks dood wordt de serie voortgezet door de journalist-schrijver Pieter Terpstra, die door pers en publiek vrijwel onverdeeld is geprezen om zijn inlevingsvermogen in het hoogst merkwaardige zieleleven van de Schaduw.

Over de auteur

Henricus Fredericus (Hans) van der Kallen had al vroeg de ambitie schrijver te worden. In 1935 werd zijn droom bewaarheid toen hij bij uitgeverij AW Bruna & Zn. de succesauteur Ivans opvolgde. Van der Kallen nam hierbij het pseudoniem Havank (H van K) aan. Hij zou voor Bruna dertig zeer populaire misdaadromans schrijven, meestal met als hoofdpersoon Charles C.M. Carlier, alias de Schaduw. De detectives van Havank zijn verschenen in de bekende Zwarte Beertjes-reeks en uitgegeven met boekomslagen getekend door Dick Bruna. In totaal zijn er meer dan tien miljoen exemplaren van zijn boeken verkocht, van zes boeken werd een hoorspelbewerking gemaakt. Op 22 juni 1964 overleed Havank.

Van dezelfde auteur

Het mysterie van St. Eustache
Het raadsel van de drie gestalten
Het spookslot aan de Loire
Het probleem van de twee hulzen
Er klopt iets niet
Hoofden op hol
Polka mazurka
Vier vreemde vrienden
De Schaduw grijpt in
De Cycloop
De Schaduw contra de drie dartele doodgravers
De Schaduw is terug
Lijk halfstok
In memoriam de Schaduw
De versierde bedstee
"Schaduw ... waarom?"
De man uit de verte
De N.V. Meteor
De weduwe in de wilgen
Het geheim van de zevende sleutel
De verkavelde bruidegom
De zwarte Pontifex
Havank-omnibus
Circus Mikkenie
Spaanse pepers
Dodemans dollars
De Schaduw & Co
Vier Schaduwen en één Spook
Caviaar en cocaïne

Colofon

©1978, A.W. Bruna en Zoons uitgeverij b.v.

Omslag: Dick Bruna

Druk: Van Boekhoven-Bosch bv - Utrecht

1978 A.W. Bruna & Zoon Utrecht/Antwerpen

ISBN 90 229 0300 1

ISBN e-book 978 90 449 6052 5

De spanningsnieuwsbrief

Wilt u op de hoogte blijven van alle nieuwe spannende boeken van A.W. Bruna Uitgevers, dé thrilleruitgever van Nederland?

Geef u zich dan op voor onze spanningsnieuwsbrief via onze website www.awbruna.nl

Havank

Deurwaarders delirium

A.W. Bruna Uitgevers B.V., Utrecht

1

*Hoe de Schaduw
toevallig naar buiten keek en de
Deurwaarder zich uitkleedde:*

Volgens de klok van de kathedraal in het Franse provinciestedje Foix-sur-Ariège tussen Toulouse en de Pyreneeën, was het, die zwoele juli-avond, precies zes uur. Volgens de klok van de Préfecture van het Département de l'Ariège, waarvan Foix de hoofdstad is, was het eveneens precies zes uur. Treffende harmonie en keezang tussen wereldlijk en kerkelijk gezag, wat misschien niet weinig bijdroeg tot de vrede en stilte van de warme zomeravond en het op til zijnd delirium van een Franse notaris. 'Zes uur,' zuchtte Commissaris Bruno Silvère. 'En ik heb me nog nooit om zes uur 's avonds zo erbarmelijk verveeld. Jij wel?...'

Er kwam geen antwoord. De gast die tegenover hem in de hotelkamer zat, keek zelfs niet op en beperkte zich er toe even te knikken, om dan rustig verder te gaan met het lezen van een getypt manuscript, waarin hij nu en dan, met een gekleurd potlood en een eigenwijs gezicht, een verbetering of althans een verandering aanbracht. Silvère haalde de schouders op en keek landerig om zich heen. Geeuwend liet hij een afgegraasde krant op het kaalgevreten tapijt vallen en wriggelde ongedurig heen en weer in de fauteuil die kennelijk uitgedacht was door een beul met grote belesenheid in de fijnere knepen en handgrepen van de Chinese folterkunde: — tot hij opnieuw zijn bereids giftig gepunte verveling richtte op de gast die tegenover hem in een al even smartelijk meubilaire pijnbank van een armstoel zat en desondanks toch nog vreedzaam probeerde een boek te lezen inplaats van de hele boel kort en klein te slaan.

'Heeh!...' zei hij eindelijk, 'Schaduw!...'

De Schaduw, in de wijdere wereld ook bekend als Mijnheer Charles C.M. Carlier, keek eindelijk vragend op over de rand van de zware bril die op de uiterste punt van zijn neus rustte en feitelijk toch geen andere functie vervult dan verhoging van de Deftigheid en het Decorum.

'Parrdon?...' vroeg de Schaduw. 'U zei?...'

Silvère zuchtte opnieuw.

'Hier zitten we,' declameerde hij, 'in een volslagen doelloos provincie-

stadsje, op een volslagen doelloze zomeravond, in een hotel nog wel, en voorlopig met geen ander vooruitzicht dan nogeens en nogeens op te treden in een rechtszaak die ons al dagen lang de keel uithangt. Nou wát, Broer, vraag ik je, kan 'n mens onder dergelijke omstandigheden in 's hemelsnaam doen?...

Mijnheer Carlier legde het manuscript op de vloer.

't Juiste antwoord,' zei hij, 'hangt af van de aard en de aanleg van 't mens in kwestie, dunkt mij zo.'

Silvère zuchtte opnieuw.

'Hopeloos,' zei hij. 't Is hopeloos.'

'Zo is 't,' zei de Schaduw.

Hij zette de bril af en staaarde dromerig door de openstaande balcondeuren naar buiten. Zijn blik zwierf doelloos over de contouren van de verre bergen en over de romantische bouwvallen van een burcht op de top van een rots, over de kruinen van de stoffige platanen langs de ruiselende Ariège, de rivier waaraan het Département zijn naam ontleent, en dan over de zijgevel van het deftig hoekhuis aan de overkant van de rivier; — tot plotseling achter een tweetal open vensters op de tweede verdieping van dat deftig hoekhuis iets zijn aandacht begon te trekken. 'Heeh...' mompelde de Schaduw, en rees langzaam uit zijn stoel. 'Merkwaardig...'

Silvère keek lui naar hem op.

'Wat's merkwaardig?' vroeg hij. 'Ik... zie niets merkwaardigs.'

'Nee,' zei de Schaduw, en slenterde langs hem heen naar het balcon, 'maar dat komt omdat je met je rug naar 't balcon zit. Om op 't probleem van je mens terug te komen... 't Is vatbaar voor drie, alle drie even probate middelen. Of ze slaat de hand aan zichzelf, of ze slaat aan de drank, of ze slaat door en schrijft er een boek over.'

Silvère schudde het hoofd.

'Nee,' zei hij. 'ik ben 't niet helemààl met je eens. Wel met de principes als zodanig, natuurlijk, maar niet met de volgorde er van. 't Recept werkt namelijk precies andersom, dunkt mij. Ze begint met een boek te schrijven. Zodoende raakt ze vanzelf aan de...'

'Hij is zich aan 't uitkleden,' zei de Schaduw. 'En hij heeft de radio aangezet.'

Silvère draaide zich half in zijn stoel om, naar de openstaande balcondeuren en de rug van de Schaduw toe.

'Wie... is zich aan 't uitkleden?'

‘De notaris,’ zei de Schaduw, zonder om te kijken. ‘De notaris die tevens deurwaarder is.’

‘Ah! ...’ zei Silvère, ‘de deurwaarder die de deurwaarder aan ’t uitkleden is. Een soort van homeoepatische deurwaarder dus.’

‘Ja,’ zei de Schaduw. ‘Misschien moet hij morgen of zo ergens een dwangbevel ten uitvoer leggen en is hij dus bij voorbaat bezig op zichzelf te oefenen.’

Hij was inmiddels over de drempel gestapt en stond met de handen in de zakken op het balkon van hun zitkamer op de derde verdieping van het hotel. Het hogere standpunt verschafte hem een onbelemmerd uitzicht op de zijgevel van dat deftig hoekhuis tegenover hem, aan de overzijde van de rivier, en daarmee door de openstaande vensters in een vertrek op de tweede verdieping. Het was een ruim en hoog en vrij sober gemeubeld vertrek, en het was tevens kennelijk een studeerkamer.

‘’t Is Radio Toulouse,’ zei de Schaduw, ‘met een halfuur gymnastiek.’ Hij keek even over zijn schouder naar Silvère. ‘Kom je kijken? ’t Is de moeite waard. Hij is gymnastiek aan ’t doen.’

Silvère kwam landerig uit zijn stoel overeind en voegde zich hij de Schaduw op het balkon. Hij keek naar de open vensters aan de overkant, en begon te grinniken.

‘Nouw’...’ zei hij, ‘wat’s dat voor een rare pompoen?’ De Schaduw schudde het hoofd.

‘’t Is geen rare pompoen,’ zei hij. ‘’t Is zelfs helemaal geen pompoen. ’t Is een notaris, een deurwaarder en een notaris in één persoon verenigd. Met andere woorden: ’t Is Maître Hercule Bavarde. Dat weet ik toevalig. ’t Staat namelijk op de deur, in koper gegraveerd. Overigens ken ik hem uit Parijs, want hij zit in de Senaat.’

‘Wat een baard!’ zei Silvère.

‘Ja,’ zei de Schaduw. ‘Een geverfde zwarte paardeharenstaart van een baard. De juridische rimboe strekt zich uit, zie ik, van de luistervinken aan weerskanten van zijn kale hoofd tot en met de middelste knoop van zijn grijze vest.’ Maar het vest hing over een stoel, evenals de donkergrijze jas met weggesneden pandjes, want de Notaris-Deurwaarder was in hemdsmouwen en bretels, zonder boord en zonder das.

‘Een vorst van een baard of de baard van een ouderwetse vorst,’ zei de Schaduw, ‘zelfs in het aan concurrerende haarden toch zo rijke Franse Rechtswezen.’

Bij wijze van compensatie, of om de zaak in evenwicht te houden had Maître Hercule Bavarde echter een schedel zo kaal en glad als een goed onderhouden botervlootje; en dus waren de zonderlinge toeren die hij stond uit te voeren misschien bedoeld als een soort van gymnastisch ‘Gebed tot het verwekken ener struise haardos.’

De radio, die een ogenblik gezwegen had, hervatte dan de dagelijkse gymnastiek en Maître Hercule stroopte haastig de hemdsmouwen op en stond daar midden in zijn studeervertrek in een uitdagende ‘Kom maar op’ soort van houding. Vrijwel meteen echter drong een bazige drilstem tot de toeschouwers op het balcon aan de overkant door:

‘Eén-twee-drie... Hoep!’ commandeerde de stem. ‘Eén-twee-drie... Hoep!’

En één-twee-drie... hoep, ging de Notaris. Armen heffen, armen strekken. Knieën buigen, knieën strekken. Hijgen, puffen, blazen, zuchten. Een kwart minuut rust, waarin de Notaris haastig enkele stoelen uit de weg schoof om vervolgens, bij het hervatten van de werkzaamheden, als een zot in de kamer rond te gaan sprinten op de holle roffelcadans van een strakke trom.

‘Eén-twee-drie... Vier!’

‘Eén-twee-drie... Vier!’

En één-twee-drie-vier boenderbeende Notaris door de kamer, in steeds sneller tempo, tot met rare onverwachtsheid de trom plotseling zweeg en Notaris een duikeling in het luchtledige scheen te maken.

‘En nu, dames, jongedames en heren...’

Er volgde nu een oefening waarin Maître Hercule Bavarde bevolen werd knieën en voeten strak tegen elkaar te drukken, de armen naar voren te strekken en op de aangeslagen maat te buigen. Langzaam neer... Langzaam op... en langzaam neer en langzaam op. Op en neer ging de Notaris.

‘Zo meteen knapt hij nog uit z’n bretels,’ zei Silvère.

‘Ik hoop van niet,’ zei de Schaduw.

En daarna zei de Schaduw geruime tijd niets, helemaal niets, tot hij onverwachts een opmerking maakte die Silvère meteen scherp naar hem deed kijken.

‘t Gekke is,’ zei de Schaduw, ‘dat onze Hercule al die kunsten staat te vertonen ter ere van een of ander... eh... ontzield voorwerp.’

Silvère fronste verbaasd.

‘Van ’n wàt? Van ’n ontzield voorwerp?’

‘Ja,’ zei de Schaduw. ‘De kwestie is, ik zat toevallig naar buiten te kijken. Zodoende zag ik, al even toevallig, dat onze Notaris vlak voor het verlijden van deze ongeregelde akte z’n sleutels te voorschijn haalde, een la van dat schrijfbureau daar opentrok en er iets uit opdiepte dat nu op dat bureau staat. En ik heb zo de indruk,’ voegde hij er aan toe, ‘dat ’t een foto is. Een foto in een dikke zilveren lijst. Ergo...’

Met de hand boven de ogen keek Silvère scherper toe.

‘Ik geloof dat je gelijk hebt,’ zei hij eindelijk.

‘Ik heb vaak gelijk,’ zei de Schaduw. ‘Daarom heerst er zo’n ontstellende woningnood. In de gevangenis, bedoel ik.’ Silvère stootte hem aan. ‘Heeh... Zie je dat, Schaduw?’ vroeg hij. ‘Elke keer dat hij duikt of weer bovenkomt, maakt hij een soort van... eh... een soort van tuitende beweging met de lippen, in de richting van die foto.’

De Schaduw knikte, eigenwijs.

‘Weet ik,’ zei hij. ‘En ik heb onze Hercule al lang door. Hij is een ondeugende Hercule, want ik heb hem de deur van de kamer op slot zien doen voordat hij ’t portret uit de la haalde. Bovendien was die la ook op slot. Uitroepteken! En bovendien, Silvère... hoe luidt ook weer het antwoord op die bekende vraag uit de Grote Catechismus des Dagelijksen Levens?’

‘Eh?...’

‘Ja,’ zei de Schaduw. ‘Die vraag luidt: Bij welke gelegenheid maken de gelovigen tuitende bewegingen met de lippen?’

Silvère grinnikte.

‘Bij het eten van soep,’ zei hij, ‘het slurpen van asperges, het werpen van kushandjes, het minnekozen.’

‘Precies,’ zei de Schaduw. ‘Dus kan ’t onmogelijk ’t portret van Madame de Notaris wezen want ik heb naast haar in de autobus gezeten.’

Hercule, zich van geen ongenode toeschouwers bewust, was druk en gewetensvol bezig zijn fysieke devoties voort te zetten. Hem werd nu bevolen de armen te strekken en zich dan langzaam op de hurken te laten zakken. Gedwee liet Hercule zich op de dikke hurken zakken, maar hij was telkens verbazend veel vlugger weer omhoog.

‘’t Lijkt wel,’ vond Silvère, ‘of hij telkens op een scherpe bajonet terecht komt.’

‘Nee,’ zei de Schaduw. ‘’t Lijkt eerder of hij met zitten en opstaan probeert een paaltje in de grond te drukken.’ Hij keek Silvère even van terzijde aan. ‘Weet je wat onze Hercule is?’

‘Notaris en Deurwaarder, zei je toch?’

De Schaduw knikte.

‘Natuurlijk,’ zei hij. ‘Maar de Hercule is tevens verliefd. Hij is een euvele snoeper. Ik leid dat af uit die hardnekkige pogingen om lenig te blijven. Helaas, een bij voorbaat besliste kamp tussen de liefde en de keuken, want hij eet graag lekker en liefst veel, of liefst lekker en graag veel. Dus is dat portret, volgens mij, het portret van een juffrouw jonger dan dertig. En wedden dat ze in Parijs woont? En Chou-Chou heet? Of Frou-Frou? Of althans iets van die aard? Ooh, Broer, kennen wij onze provinciale notarisjes! Bovendien zit hij in de Senaat. Daar behartigt hij de Belangen des Volks, overigens zonder die van Hercule uit het oog te verliezen. Dus moet hij heel vaak naar Parijs, want hij mag toch de Belangen van de aan hem verknochte kiezers niet verwaarlozen, wat! Gelukkig volk,’ declameerde de Schaduw, ‘vreest niet, gij hebt een Hercule in de Senaat.’

Silvère schudde lachend het hoofd.

‘Jij en je conclusies, Schaduw!’ zei hij. ‘Maar je schijnt niettemin weer goed ingelicht.’

‘Ik ben altijd goed ingelicht,’ zei de Schaduw. ‘Dat is een gewoonte van mij. ’s Avonds zit ik in het Café du Commerce, aan de stamtafel. Daar kaarten en domineren en liegen en lasteren de kwaadsprekende oude wijven van het mannelijk geslacht. Zodoende hoor ik veel, en leer ’t een en ander, — omtrent plaatselijke verhoudingen, politieke complotten, onderlinge veten en feodale twisten. Maître Hercule Bavarde is een zeer vooraanstaande persoonlijkheid in dit plaatsje. Hij staat zelfs zo vooraan, dat hij elk ogenblik kans loopt om over ’t randje geduwd te worden. Hij is overal met de neus bij. Zodoende loopt hij altijd gevaar om bij de neus genomen te worden. In elke pap roert hij zijn vinger en likt er doorgaans de suiker uit. Derhalve heeft hij altijd kans om vandaag of morgen z’n vingers te branden. Boekdelen zou ons Café du Commerce kunnen vullen met Herculeana, maar ik ben bang dat ’t boek verboden zou worden. Vrijheid van drukpers, je weet wel. Of door de een of andere minister van gebrek aan justitie, want geenszins is onze Hercule driemaal minister geweest zonder het een en ander aan de weet te zijn gekomen. En de ene dienst is de andere waard, vooral in de politiek.’

Silvère vroeg: ‘Waar staat hij feitelijk, politiek gesproken?’

‘Met z’n neus in de gunstigste windrichting. De staatkunde van de

Hercule is gericht op het sparen van de kerkelijke kool en de wereldse geit of, om geen schele ogen te maken, van de wereldse kool en de kerkelijke geit. Met de kanunniken in het koor zingt hij even welluidend als met de ongeschoren kruinen in het antiklerikale bos. Ook heft hij met evenveel animo de Marseillaise als de Internationale aan, want op de Eerste Mei stapt hij even zwierig achter de rode vaan als enkele maanden later in de jaarlijkse processie achter 't vaantje van de Broederschap des Christelijken Levens.'

Silvère schudde nogmaals het hoofd.

'Je bent een raar heer, Schaduw,' zei hij. 'Hoe heb je er in 's hemelsnaam lol in om dat allemaal uit te pluizen?'

'Ik ben een geboren pluizer,' zei de Schaduw. 'En ik weet nog veel meer, door zo maar doodgewoon in 't Café du Commerce te zitten. En vanavond ben ik nog veel meer te weten gekomen omtrent onze Notaris. Ik zal nu geen gelden aan hem toevertrouwen. Hij mocht ze eens tot wulpse doeleinden verduisteren.'

'Huichelaar,' grinnikte Silvère.

'Niks huichelaar,' protesteerde de Schaduw, 'maar ik verduister ze liever zelf. En ben jij soms graag wulps in commissie?'

'Ik geloof dat de voorstelling afgelopen is,' zei Silvère.

Halverwege de min of meer als dreigement klinkende mededeling dat de gymnastiekmeester morgen op dezelfde tijd terug zou komen, had Hercule klaarblijkelijk zijn portie beet. Hij zette de radio, die inmiddels walsmuziek aankondigde, een eind zachter, wuifde een kushandje naar het portret op zijn bureau, en begon dan met een grote bonte handdoek zijn gezicht af te wassen, de kale schedel op te wrijven en de handen af te drogen.

'Z'n vrouw is heel anders,' zei de Schaduw. 'Zij zou zo iets nooit doen. Zij is een bijzonder mens, Madame Hercule Bavarde.' Hij schudde het hoofd, als om het betoog kracht hij te zetten. 'Nee, zij zou zich daartoe nooit laten verleiden.'

'Waarom niet?' vroeg Silvère, in een onbewaakt ogenblik.

'Omdat ze vermoedelijk een corset aan heeft,' zei de Schaduw. 'Of liever twee. Een figuurlijk en een letterlijk. Ik bedoel, Madame de Notaris is erg steil, en preuts, en zedig ingetogen; maar dat is niet moeilijk als je zo lelijk bent als zij. Dus is zij ook weinig vergevensgezind. Ik zinspeelde natuurlijk vooral op dat morele corset, doorregen met starre beginselen bij wijze van ethische baleinen. Ook is zij fijn kerks en erg

voornaam, en erg ouderwets, en dienovereenkomstig gekleed. Ze is onveranderlijk in 't zwart. Maar ze is dan ook in de rouw. Ze doet mij denken aan de vergeelde portretten die je soms in oude familie-albums tegenkomt... van een overgrootmoeder of zo. Verder heeft ze een uitgeteerd bleek gezicht, met een harde mond en scherpe haviksnus. Begint 't signalement je duidelijk te worden? Lang, schriel en spichtig, met dun en sprieterig grijs haar. Een zwarte japon van ouderwetse snit, met een hoge boord strak om haar magere hals, en met rokken die afhangen tot op haar hoge knoopjesschoenen. Ze is aanzienlijk ouder dan Hercule. Erg oud voor haar leeftijd. Ik schat haar om en bij de vijf en zestig. En de gebreide zwartwollen nopjesmuts die zij onveranderlijk draagt, maakt haar er ook niet jonger op.' Hij keek Silvère even van terzijde aan. 'Verveel ik je?'

'Allerminst,' zei Silvère. 'Tegen de tijd dat je me begint te vervelen, merk je 't wel. Wat ik zeggen wou, je schijnt haar goed te kennen.'

De Schaduw knikte.

'Ik ben haar een paar keer tegengekomen,' zei hij. 'En ik heb veel over haar gehoord, in 't Café du Commercé. Ook heb ik een keer naast haar gezeten. In de autobus, namelijk, van Foix naar Ax-les-Thermes. Halfweg, in het éénmansdorp Ussat-les-Bains, stapte ze uit. Waarom weet ik niet en begrijp ik niet goed, want ik ben er eens geweest. Misschien moest ze een bezoek brengen aan de geneeskrachtige bronnen van die afgrijselijke negorij, of aan de voorhistorische grotten waar, naar de plaatselijke overlevering wil, Catharen en Albigenzen in het geheim samen plachten te komen en waar, later, Calvijn eens gepreekt schijnt te hebben. Maar, wat dat laatste betreft, men beweert hetzelfde, en op betere gronden, omtrent de grotten van Le Mas d'Azil, ook niet ver hier vandaan, en waar men nog het rotsblok aanwijst dat de man tot preekstoel heeft gediend.'

'Wel,' opperde Silvère, een sigaret aanstekend, 'misschien was 't dus een soort van bedevaart. Je zei toch dat ze erg vroom was, niet?'

'Ze is ook heel erg deftig,' zei de Schaduw, en stak eveneens een sigaret op. 'Ik geloof zelfs dat ze van adel is of zo iets. Maar daar koopt men tegenwoordig weinig voor, behalve een gefortuneerde Hercule met sociale ambities, bijvoorbeeld. Voor onze Hercule was 't inderdaad een hele zwiep omhoog, dat huwelijk met een de Corbillard. (Louise de Corbillard, tussen haakjes, was haar meisjesnaam.) Dat had je zeker al in de gaten? Wel, Madame stamt dus uit een oud en voornaam geslacht

uit deze streek. En deze streek, de Ariège,' voegde hij er met een onverwachte zwenking aan toe, 'was immers de bakermat van Catharen en Albigenzen...'

Silvère keek verbaasd op.

'Ehh? ...' vroeg hij, fronsend. 'Waar gaan we nou in 's hemelsnaam op af?'

'Helemaal,' zei de Schaduw onverstoorbaar, 'is die secte nooit uitgeroeid, hoewel daar indertijd toch met vrome ijver en toewijding aan gezwoegd is. In die hier nog steeds voortbestaande, hoewel heel kleine gemeente, is Madame Hercule Bavarde, née Louise de Corbillard een domineren. de figuur...'

'Ah...,' zei Silvère, 'ik zie waar je naar toe wilt.'

'Nee,' zei de Schaduw, 'maar 't is niettemin erg scherpzinnig van je. Ik wou echter voornamelijk naar dat portret op de schrijftafel toe. Zie je de bedoeling? Geen wonder, dat onze Hercule de deur zo krampachtig op slot houdt wan neer dat portret aan zijn zonderlinge devoties wordt blootgesteld.'

'Inderdaad,' zei Silvère, zonder zijn blik af te wenden van de zich nog steeds afdrogende notaris. 'En, hoe meer ik er over nadenk, hoe sympathieker het geval mij wordt.'

'Dat,' zei de Schaduw, 'zou je niet zeggen als je hem beter kende.' Hij aarzelde een ogenblik; en dan: 'Zoals ik, bijvoorbeeld.'

'Eh?...' Silvère, die met de beide ellebogen op de borstwering van het balkon leunde, keek met een ruk op. 'Ik dacht dat je hem pàs ontdekt had.'

De Schaduw schudde het hoofd.

'Ik heb pas ontdekt dat we vlak naast hem wonen, of liever, logeren; maar de Hercule zelf ken ik al langer dan vandaag. Vooral van reputatie. Ondanks al z'n gepolijste manieren is Hercule een politiek canaille en niet bepaald kieskeurig in de keuze van de middelen tot het bereiken van een eenmaal gesteld doel.'

'Ah!' zei Silvère, weer voor zich uitkijkend. 't Café du Commerce was dus niet je enige bron van inlichtingen, zie ik.'

'Nee, 't Café du Commerce was niet m'n enige bron. Voor een commissaris die de laatste jaren uitsluitend papierwerk aan een schrijfbureau uitgevoerd heeft, ben je nog merkwaardig scherpzinnig. Helderziende, zou ik haast zeggen. Nee, zoals gezegd, 't Café du Commerce was niet m'n enige bron van inlichtingen, maar 't verschafte wèl wat

mijn vriend Jorkins van de Yard 'Corroborative Evidence' zou noemen.'

Silvère, nog steeds met de ellebogen op de balustrade, keek de Schaduw nogmaals zijdelings aan. Hij strekte een luie arm en viste een kostelijke sigaar uit de borstzak van 's Schaduws zomer-colbertje.

Hij zei: 'Hèb... jij iets tegen Maître Bavarde?'

'Scherpzinnig,' zei de Schaduw, hoofdschuddend, 'scherpzinnig!' 't Eind is er eenvoudig van weg.'

Er volgde een stilte.

De Schaduw leunde naast Silvère met zijn ellebogen op de balustrade van het balcon. De notaris scheen eindelijk met afdrogen nagenoeg gereed. Met de handdoek onder de arm bukte hij zich en haalde een horloge uit het grijze vest dat over een stoel hing.

'Ik denk dat hij z'n vrouw tegen deze tijd thuis verwacht,' zei de Schaduw. 'En in 't Café du Commerce hoor ik, dat zij hem cirkeltjes kan laten draaien op 't tapijt. Dit is figuurlijk bedoeld. Maar dat had je zeker al door?...'. De Schaduw scheen plotseling zijn stembanden te hebben verstuikt. 'Hemelse goedheid van omhoog! Wat heeft-ie nou?...'

Hercule had de handdoek in elkaar gefrommeld en onverschillig in een hoek gegooid, om dan het ingelijste portret van de tafel te nemen, met beide handen voor zich uit te houden, — en er vervolgens in de kamer mee rond te gaan walsen, op het rythme van de radio, die hij in het voorbijwalsen haastig weer harder aanzette. Silvère keek de Schaduw aan en de Schaduw keek Silvère aan; en beiden lachten. En dan keken zij weer naar de overkant, naar het zot tafereel van de Dansende Deurwaarder die tevens Notaris was. Maar de Notaris walste statig rond en rond, met het portret in beide handen, en trok zich van de buitenwereld geen bliksem aan. Rond en rond walste statig de notaris, in overhemd en bretels. En ernstig, alsof 't om de dooie dood geen grapje was, maar, integendeel, een moeilijke juridische kwestie, die slechts door ernstig walsen tot een oplossing kon worden gebracht.

'Luchtig als een houtere beer,' smaalde de Schaduw.

'Niet bepaald een lichtvoetig elfje,' zei Silvère.

'Deurwaarders Delirium,' zei de Schaduw, schouderophalend.

Maar zelfs aan de Blauwe Donau kwam tenslotte een eind, zodat Hercule eindelijk het portret teruggeleidde naar de schrijftafel en met een potsierlijke buiging weer neerzette.

‘Benieuwd wat hij verder voor zotte streken gaat uithalen,’ mompelde de Schaduw.

Maar op de volgende manoeuvre van Maître Hercule Bavarde had zelfs de critische Mijnheer Charles C.M. Carlier niets aan te merken. Hercule graaide in de open la van het schrijfbureau, waaruit ook het zilveren portret te voorschijn was gekomen, richtte zich dan weer op, met een platte donkerbruine fles in de ene en een glas in de andere hand.

‘Een halve fles whisky,’ zei Silvère werktuigelijk.

‘Ongebruikelijke drank voor Franse provinciale notarissen,’ zei de Schaduw. ‘Maar hij is er dan ook deurwaarder bij, en advocaat.’

Maître Hercule had inmiddels de fles flink geschud en weer neergezet, het glas tegen het licht gehouden en blijkbaar ontdekt dat het vuil was; tenminste, hij verdween er mee in een aangrenzend vertrek met matglazen vensters.

De Schaduw deed een lange haal aan zijn sigaret.

‘Merkwaardig,’ zei hij. ‘Dat klopte niet.’

Silvère keek hem met een half oog aan.

‘Wat nou weer? Wát klopt er nou weer niet? Hij is naar de badkamer om dat glas te spoelen.’

De Schaduw trok de wenkbrauwen op, — erg hoog, erg demonstratief.

‘Ooh...’ zei hij. ‘Is dat zooh?...’

Naast Silvère leunde hij met beide ellebogen op de balustrade van het balcon.

‘Daar heb je hem weer,’ zei Silvère.

Maître Hercule, schoon glas in de hand, keerde uit de badkamer terug. Hij zwaaide met de fles whisky, schroefde er de zwarte dop af en schonk zich een gulle portie in. Met het nagenoeg volle glas in de rechterhand boog hij voor het portret, proostend. Hij nam het portret in de linkerhand, en zoende het, en drukte het hartstochtelijk tegen zijn overhemd. Hij hield het weer van zich af en begon er tegen te ginnegappen en te praten. En wat hij zei was beslist erg leuk, want hij moest er zelf om lachen. En dan, eindelijk, gooide hij het hoofd achterover, schoot de hele inhoud van het glas in één teug naar binnen, en...

‘Knots,’ zei Silvère. ‘Volslagen knots.’

‘Deurwaarders Delirium,’ zei de Schaduw. ‘Deurwaarders Delirium, of... Grote God! ... Silvère! ...’

In diezelfde seconde werd het olijk en vrolijk baardgezicht van Maître

Hercule Bavarde een afschuwelijk masker, verscheurd in onduidbare pijn. Glas en portret vlogen hem uit de vingers. Gillend sloeg hij beide handen om de keel. Op zijn benen zwaaiend en met knikkende knieën wankelde hij enkele schreden achteruit, bij de vensters vandaan, het zware lichaam van pijn krimpand half voorover, de mond met de uitpuilende tong wijd opengespalpt, alsof hij probeerde te braken. Weldra smoorde het gillen in een voor de anderen onhoorbaar gerochel. Nog één keer slaagde hij er in zich op te richten, met beide handen graaiend naar een steunpunt; — tot hij plotseling achterover tegen de grond sloeg en, met een laatst krampachtig stuiptrekken met de benen, roerloos bleef liggen...

En de radio speelde dansmuziek.

Een ogenblik lang heerste er stilte op het balcon, en dan was Silvère met een ruk overeind:

‘Grote God!... Schaduw! Wat is ‘t?... Hartverlamming?... Een zwak hart en een te grote en te schielijke dosis alcohol?...’

De Schaduw richtte zich eindelijk uit zijn luie en onverschillige houding op, — en met tergende langzaamheid.

‘Hartverlamming?’ vroeg hij; en zijn stem klonk welhaast smalend. ‘Ik ben bang van niet. Ik heb toch al gezegd, meen ik, dat er iets niet klopte? En er klopte inderdaad iets niet. Zie je Silvère, één keer eerder in m’n leven heb ik iemand cyanide zien innemen. Dat was, toen, een geval van zelfmoord. Maar, moord of zelfmoord, de verschijnselen blijven dezelfde. En dus was dat daar aan de overkant cyanide, en dus was het...?’

‘Moord?...’ vroeg Silvère; en de vraag klonk weinig overtuigend.

De Schaduw haalde de schouders op.

‘Wat anders? Zag Hercule er uit als een aspirant zelfmoordenaar? Bovendien, en nogmaals, ik heb toch al gezegd dat er iets niet klopte, wat? En inderdaad klopte er iets niet. Zie je wat ik bedoel? Die fles bevatte geen whisky. En Hercule wist ‘t; want... zou hij anders die fles voor ‘t gebruik hebben geschud?’

Silvère gaf geen antwoord. Zwijgend en in gedachten keek hij naar de overkant van de rivier, en naar de open Vensters op de tweede verdieping van dat deftig notarishuis. ‘Ik wèèt ‘t niet,’ zei hij eindelijk, misschien meer tegen zichzelf dan tegen de Schaduw. ‘Ik weet ‘t niet.’

‘Nee,’ zei de Schaduw, en keek op zijn horloge. ‘Twintig minuten voor zeven. Wat ik zeggen wou...’ Hij ging de kamer weer binnen en begon

aanstalten te maken om het hotel te verlaten. ‘Hou jij ’t oog op de overkant tot ik er ben? En, mocht iemand inmiddels proberen het lijk te bereiken, geef me dan even een seintje wanneer je me op de brug ziet verschijnen, wil je?’

Silvère stond op de drempel van het balcon. Hij knikte, zwijgend, tot de Schaduw de deur van de kamer bereikt had:

‘Schaduw...’

De Schaduw draaide zich om.

‘Wat is er?’

‘Eén moment. Er schiet me eensklaps iets te binnen. Over Madame Bavarde gesproken — volgens jou inmiddels de Weduwe Bavarde — zei je niet dat je met haar in de autobus gezeten had, naar Ax-les-Thermes, maar dat zij in Ussat-les-Bains uitgestapt was?’

‘Jaah...’

‘Ussat-les-Bains,’ herhaalde Silvère, en sneed peinzend de punt van de sigaar die hij de Schaduw ontfutseld had. Hij vroeg, zonder de ander aan te kijken: ‘Weet je wie op ’t kerkhof van Ussat-les-Bains begraven ligt?’

‘Eh?...’ zei de Schaduw verbaasd. ‘Begraven? Ussat-les-Bains? Geen flauw idee wat je bedoelt. En, als ik me goed herinner, is ’t een nogal overbevolkte begraafplaats ook.’ Over de inmiddels brandende sigaar heen keek Silvère de Schaduw aan.

‘Ja,’ zei hij, ‘maar er ligt niettemin een zekere Lafarge. Madame de Weduwe Lafarge, namelijk. Zegt dàt je iets?’

En kennelijk zei het de Schaduw inderdaad iets. Heel veel zelfs. Seconden lang was zijn mond slechts een van verbazing wijd open slokop van een hoofdletter O.

‘Marie Lafarge,’ zei hij eindelijk. ‘De giftmengster...’ Silvère knikte.

‘Precies,’ zei hij. ‘De weduwe met ettelijke krachtadig en kunstmatig om zeep geholpen echtgenoten. En de doodsoorzaak was...?’

‘Vergif,’ zei de Schaduw.

Maar dan was hij de kamer uit, en op het balcon betrok Silvère de wacht.